

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู
สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู*

THE PRE-SERVICE TRAINING CURRICULUM DEVELOPMENT TO ENHANCE
TEACHER SPIRITUALITY FOR TEACHER STUDENTS

¹ฐิตารีย์ ยะโสธร Thitaree Yasothara, ²มณฑิร ชมดอไม้ Montien Chomdokmai,

³ปริญญ ทongsorn Pharinya Tongson

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: oil.yasothara@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู และศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) ขั้นสร้างหลักสูตร 3) ขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) ขั้นการประเมินผลประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการฝึกอบรม ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 8 หลักสูตรสาขาวิชา 16 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินโครงร่างความสอดคล้องของหลักสูตร แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู แบบสอบถามสภาพปัญหา และความต้องการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู แบบประเมินความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการฝึกอบรม แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม แบบประเมินพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู และแบบสัมภาษณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีประกอบของหลักสูตร คือ สภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการ จุดมุ่งหมาย หน่วยงานฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล จำนวนหน่วยงานฝึกอบรม 5 หน่วย กิจกรรมการฝึกอบรมได้แก่ แรงจูงใจสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก ครุต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และการพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปใช้โดยผลการประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 2) ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า การดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตร ประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม คะแนนค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ คะแนนค่าเฉลี่ยประเมินพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู หลังการฝึกอบรม และมีคะแนนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านผลลัพธ์ (Results) พบว่า ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กรของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพันธภาพของอาจารย์นิเทศ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, ฝึกอบรม, จิตวิญญาณความเป็นครู

Abstract

This research article to Pre-service training curriculum development to enhance teacher spirituality for teacher student and implement and evaluate the results of the developed training program for teacher student. The development research consists of four steps: step 1 fundamentals study, step 2 create a curriculum step 3 curriculum implementation and step 4 the evaluation is to assess the effectiveness of the training course. The sample group used 16 fourth-year teacher students from the Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University. The sample used 8 program by purposive sampling. Tools used curriculum conformity assessment form, opinion interview form, needs related to the teacher spirit, questionnaire on problem and spirit of teachers, Questionnaire and the need to strengthen the spirit of teacher training satisfaction and feedback form training achievement test the spiritual behavior, and the opinion questionnaire of the stakeholders. Data analyzes include mean, standard deviation, and t-test. The research results were found that 1) The training course to strengthen the spirit of teacher for teacher students is the condition, problem, principles, propose, training, training Process, measurement and evaluation. training activities are as follows: Motivation to be a teacher with a spirit of teacher, Experinces, hardships and difficult problems, Model teacher who has spirit of teacher, Teacher-student bond and Development of fundamental psychological traits. The results of assessing were the conformity by the results of the expert curriculum evaluation. Found that the curriculum was appropriate and practical. The consistency index between 0.80-1.00. 2) The results of the training program showed that the training program was carried out and the objectives of the training, the mean score, the mean score for the evaluation of spiritual behavior as a teacher to study behavioral, satisfaction and opinion towards the training course of the trainees found that changes after training. The post-training data was collected significantly higher than the specified criteria at the 0.05 level. The results found that the results of the evaluation of the organization of the trainees to study behavioral changes after training, Overall, the assessment results were at the highest level and the average score of the supervisors interview to study behavioral changes after training. The post-training data was collected statistically significantly higher than the specified criteria at the 0.05 level.

Keywords: Curriculum Development, Training, Teacher Spirituality

บทนำ

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในวงการศึกษ เพราะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและโลก สังคมมีความมุ่งหวังว่าผู้ที่จะเป็นครูจะต้องมีลักษณะพิเศษที่เพียบพร้อมด้วยความสามารถประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและประชาชนมากกว่าคนที่อยู่ในอาชีพอื่น ดังพระบรมราโชวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร วันพุธที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ที่ทรงตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครู ความตอนหนึ่งว่า “อาชีพครูถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคงและก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้นจะต้องพัฒนาคนซึ่งก็ได้แก่เยาวชนของชาติเสียก่อนเพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้านจึงจะสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้” (อ้างใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

คุรุสภา (ราชกิจจานุเบกษา, 2556) ได้ออกข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพครู พ.ศ. 2556 โดยให้ความหมายของ “วิชาชีพ” หมายความว่า วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน “ครู” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน และเพื่อให้เป็นไปตามแนวทางของความเป็นวิชาชีพ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาที่มีคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เป็นผู้มียุทธศาสตร์ที่จะผลิตครูให้มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ในการที่จะพัฒนาผู้เรียนวิชาชีพครูให้เป็นแม่พิมพ์ของชาติที่ดี และเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง แต่สำหรับสภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทยนั้น ปรากฏว่าคุณภาพครูผู้สอนที่ยังไม่ได้มาตรฐานส่งผลต่อคุณภาพและสมรรถนะของกำลังคนของประเทศ ทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในอันดับค่อนข้างต่ำในทุกภาคการผลิตรวมทั้งธุรกิจบริการ มีข้อเสนอแนะจากรายงานการวิจัยและสังคมต้องการให้พัฒนาระบบการผลิตครูให้เข้มแข็งต้องมีการคัดสรรบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาเป็นครู เพิ่มจุดเน้นคุณลักษณะคนที่มีใจรักในวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู และต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการผลิตครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558)

ในระบบการศึกษาของประเทศไทย พบว่า มีการกล่าวถึงจิตวิญญาณความเป็นครูมาเป็นเวลานาน แต่ก็มีการใช้คำและให้คำนิยามเชิงวิชาการแตกต่างกันออกไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับวลีนิภา ฉลากบาง (2559) กล่าวว่า ครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูจะต้องมีคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกตามกรอบคุณธรรมจริยธรรมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่ดีของครูที่มีต่อศิษย์และผู้ที่มาประกอบวิชาชีพครูต้องพึงมีและพึงปฏิบัติที่จะนำไปสู่การพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย 1) คุณลักษณะส่วนตัวและการมีคุณธรรมจริยธรรม 2) มีการตระหนักรู้และการปฏิบัติตนบนวิถีความเป็นครู 3) รักและศรัทธาในวิชาชีพครู 4) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 5) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะของครูที่มีจิตสำนึกในความเป็นครูของตน จัดว่าเป็นครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูและการมีจิตวิญญาณความเป็นครูทำให้มีความมุ่งมั่น พยายาม เสียสละในการปฏิบัติหน้าที่ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูนั้นจะต้องเด่นในเรื่องวิชาการ รู้ลึก รู้จริง รู้กว้าง มีศิลปะในการถ่ายทอดความรู้และมีใจเมตตาต่อศิษย์ รักลูกศิษย์ (พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว), 2553) และจากการสังเคราะห์งานวิจัยของธรรมนันทิกา แฉ่งสว่าง (2554) ที่ได้ศึกษาประสบการณ์ของการเป็น

ครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา พบว่า โครงสร้างอันเป็นแก่นสาระของประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ ระยะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางจิต และพฤติกรรมจากการทำงานในอาชีพครูไปสู่สภาวะทางจิต และพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า ส่วนเสริมสร้างการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีอยู่ 5 ประเด็น ได้แก่ การมีตัวแบบจิตวิญญาณ แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู การมีประสบการณ์ในการเผชิญ และพบเห็นสภาพชีวิตที่ลำบาก ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา 2) การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ การเกิดสภาวะทางจิต และพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูขึ้นภายในตัวบุคคล พบว่า การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วย การที่บุคคลมีความตระหนักรู้ในความเป็นครู การปฏิบัติตนบนวิถีความเป็นครู การมีเป้าหมายการทำงานเพื่อเด็ก และการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา และ 3) ช่วงการคงอยู่ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ ระยะที่สภาวะทางจิต และพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคงอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งพบว่า ส่วนที่ช่วยค้ำจุนการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วย ความสุข ความภาคภูมิใจ ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และความศรัทธาต่อบุคคลผู้ทรงคุณค่าของแผ่นดิน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เป็นสถาบันการศึกษาของการผลิตครูวิชาชีพ ที่มุ่งผลิตครูรุ่นใหม่ เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ให้บัณฑิตมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เท่าทันวิทยาการในศตวรรษที่ 21 และให้ความสำคัญของการปลูกจิตวิญญาณวิชาชีพครูที่เป็นรากฐานแก่นแท้ด้านจิตใจที่จะนำไปสู่การเป็นครู โดยกระบวนการผลิตครูที่เข้มข้นตั้งแต่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาชีพและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะของการเป็นครูวิชาชีพ จากการศึกษาหลักสูตรของคณะครุศาสตร์ได้มีการปรับปรุงหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาชีพครู ของคณะครุศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2559 สาขาวิชาต่างๆ มีการปรับปรุงหลักสูตรตามเกณฑ์การรับรองตามประกาศของคุรุสภา พ.ศ. 2557 ลักษณะเฉพาะของหมวดวิชาเฉพาะวิชาชีพครู มีจุดเน้นที่การใช้ความรู้ในวิชาชีพมาประกอบการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และมีความสามารถในการทำหน้าที่ในฐานะนักวิชาชีพทางการศึกษา มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต ประกอบคุณงามความดีเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียนตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการในการเรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งมีความยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพอย่างเคร่งครัด มีความรู้และสมรรถนะที่เป็นไปตามมาตรฐานบัณฑิตที่กำหนดไว้ในประกาศคุรุสภา พ.ศ. 2557 ซึ่งรายวิชาประสบการณ์วิชาชีพครู คือ 1) ฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 1 และ 2) ฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนตามโครงสร้างหลักสูตร หมวดวิชาเฉพาะ (วิชาชีพครู) ที่นักศึกษาวิชาชีพ ชั้นปีที่ 4 ต้องลงทะเบียนเรียนในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ก่อนปฏิบัติการสอนอีกในชั้นปีที่ 5 (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2559)

จากความสำเร็จและความเป็นมาของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเสริมสร้างจิตวิญญาณครูให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครูอย่างชัดเจน หากมีการได้ฝึกให้นักศึกษาวิชาชีพครูก่อนไปใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งในระหว่างการลงทะเบียนในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษามีความรู้ ทักษะ และจิตวิญญาณความเป็นครู มีความพร้อมในการก้าวสู่วิชาชีพครู (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2559) ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ที่จะเป็นครูในอนาคตให้มีความตระหนักในจิตวิญญาณความเป็นครู ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแม่พิมพ์ หรือเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้ศิษย์จดจำรูปแบบความเป็นครูที่ดีตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นขั้นตอนการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครูศึกษางานประกอบของหลักสูตร ประเภทของหลักสูตร และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศึกษางานประกอบของกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์ และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู และแนวทางการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) สํารวจปัญหา และวิเคราะห์ความต้องการ เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยนัดหมายนักศึกษา คณะครุศาสตร์ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมขององค์ประกอบจิตวิญญาณความเป็นครู แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยพิจารณาข้อมูลจากคณาจารย์ และนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ให้ความเห็นสอดคล้องกัน และทิศทางเดียวกันมาสร้างข้อสรุป เพื่อสรุปปัญหาปัจจุบันเกี่ยวกับจิตวิญญาณความเป็นครู และแนวทางการเสริมสร้าง จิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัย ออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในตอนที 1 มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การดำเนินงานในขั้นนี้เป็นการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลมากำหนดเป็นรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรฉบับร่าง และตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ส่วน คือ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร การประเมินโครงสร้างหลักสูตร และการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปใช้ การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรที่ได้จากการประเมิน และปรับปรุงร่างหลักสูตรแล้วไปทดลองใช้ภาคสนาม โดยนำไปทดลองปฏิบัติจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม (One – Group Pretest – Posttest Design) แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน คือ การทดลองใช้หลักสูตรนำร่อง และการทดลองใช้หลักสูตร ตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2561 โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จาก 8 หลักสูตรสาขาวิชา โดยเลือกสาขาวิชาละ 2 คน รวมจำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้หลักสูตรนำร่อง ประกอบด้วย หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แผนการการฝึกอบรม และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการฝึกอบรม แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม แบบประเมินพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู และแบบสัมภาษณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 วัน หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยปริมาณโดยนำมาวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยทดสอบที (Dependent t-test)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินผลจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้และปรับปรุงสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจากข้อมูลที่ได้รับ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

1. การประเมินผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เป็นการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน

2. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หลังจากที่ได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้ และประเมินผลการใช้หลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้ดังกล่าว ตลอดจนข้อเสนอนะของผู้เชี่ยวชาญ และข้อคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มาปรับปรุงแก้ไขให้หลักสูตร ให้เป็นหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) หน่วยการฝึกอบรม 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผล จำนวนหน่วยการฝึกอบรม 5 หน่วยกิจกรรมการฝึกอบรม ดังนี้ 1) แรงจูงใจสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 2) ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก 3) ครุต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 4) ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ 5) การพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา และกระบวนการฝึกอบรมมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู เน้นการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกประสบการณ์ตรงและฝึกปฏิบัติจริง สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ด้วยตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข ระยะเวลาการฝึกอบรม 3 วัน ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปใช้

โดยผู้เชี่ยวชาญ ปรากฏว่าทุกรายการประเมินความสอดคล้องซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 โดยรวมเท่ากับ 1.00

2. การศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การดำเนินโครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมตามหลักสูตร ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูจำแนกตามแผนการฝึกอบรม

ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ลำดับที่
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 1	4.75	0.19	5
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 2	4.73	0.19	6
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 3	4.83	0.19	1
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 4	4.79	0.20	2
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 5	4.79	0.22	2
ความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมที่ 6	4.78	0.20	4
สรุปความพึงพอใจต่อแผนการฝึกอบรมโดยรวม	4.78	0.90	

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อแผนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยรวม เท่ากับ 4.78 จัดอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนการอบรมและหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู

คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p
คะแนนเฉลี่ยหลังการฝึกอบรม (30 คะแนน)	24.00	3.18	12.67*	.00
คะแนนเฉลี่ยก่อนการฝึกอบรม (30 คะแนน)	17.56	4.83		

จากตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการฝึกอบรมและก่อนการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การดำเนินโครงการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมตามหลักสูตร สรุปในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านปฏิกิริยา (Reaction) พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ คุณภาพด้านการฝึกอบรมในภาพรวมของวันที่สองและวันที่สามของการฝึกอบรม และคุณภาพด้านการฝึกอบรมในภาพรวมของวันที่หนึ่งของการฝึกอบรม และพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ด้านการเรียนรู้ (Learning) พบว่า จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรม หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่ได้รับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูกับเกณฑ์ที่กำหนดพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 ด้านพฤติกรรม (Behavior) พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีที่ 4 ที่ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ตอนที่ 1 ผลการประเมินพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมโดยครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษาที่นักศึกษาฝึกสอน โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการประเมินค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านความเป็นมิตรด้านความร่วมมือ ด้านลักษณะนิสัยและคุณธรรม ด้านรูปร่างท่าทาง ด้านความมั่นคงทางอารมณ์และสุขภาพจิต ด้านด้านสุขภาพและความกระปรี้กระเปร่า และด้านการปรับตัว และมีผลการประเมินค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านด้านน้ำเสียงและคำพูด และ ด้านความเป็นผู้นำ และพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินพฤติกรรมการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา เมื่อศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรม โดยเก็บข้อมูลหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ด้านผลลัพธ์ (Results) ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กรของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรม โดยเก็บข้อมูลหลังการฝึกอบรม ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์อาจารย์นิเทศ ขณะที่นักศึกษาไปฝึกปฏิบัติการในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับสูงกว่าร้อยละ 70 เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรม โดยเก็บข้อมูลหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมพบว่า ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปฏิกิริยา (Reaction) ด้านการเรียนรู้ (Learning) ด้านพฤติกรรม (Behavior) และด้านผลลัพธ์ (Results) สอดคล้องกับผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเชิงคุณภาพ ซึ่งพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนเริ่มฝึกอบรมนักศึกษาส่วนใหญ่แสดงความเบื่อหน่ายต่อการเข้ารับการฝึกอบรม พอเริ่มกิจกรรมฝึกอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น นักศึกษาเกือบ

ทั้งหมดมีท่าทีเปลี่ยนไป สนใจร่วมกิจกรรมดีมาก สนุกสนานกับการฝึกอบรม โดยเฉพาะกิจกรรมกลุ่ม มีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและต่อผู้อื่น และการฝึกประสบการณ์ตรงที่ต้องเดินไปในโรงเรียนพื้นที่ที่ห่างไกลเพื่อพบเจอสภาพที่ยากลำบาก มีบรรยากาศการฝึกอบรมดีขึ้นมากนักศึกษาได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง นักศึกษาเข้าร่วมทุกกิจกรรมการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำงานกันเป็นกลุ่ม นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเมื่อกลับไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา นักศึกษามีความมั่นใจมากขึ้น สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี ตระหนักในหน้าที่ต่อตนเองและต่อผู้ร่วมงาน ได้อย่างเต็มที่ ยึดมั่นแจ่มใส และปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้เร็ว ไม่เงินอายกล้าแสดงออก มีจิตวิญญาณของความเป็นครูมากขึ้นทุ่มเทในการทำงานได้อย่างเต็มที่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามขั้นตอน โดยยึดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tabá H. (1962) พิจารณาร่วมกับแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรท่านอื่น อีกทั้งผู้วิจัยยังศึกษาแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม จากผลงานวิจัยอื่น อาทิเช่น การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนบน (ชูศรี สุวรรณ, 2552) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการใช้ภาษาสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ชัยวัฒน์ วารี, 2553) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง (สุขุม คำแหง, 2553) ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตร 3) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร แนวคิด งานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการหาแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูให้กับนักศึกษาวิชาชีพครู มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาโดยอัลเบิร์ต บันดูรา ทฤษฎีวงจรการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ของโคลป์ และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

และผลการศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วย

1) การสร้างแรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพ 2) การมีตัวแบบจิตวิญญาณ 3) การมีประสบการณ์ในการได้เผชิญ และพบเห็นสภาพชีวิตที่ยากลำบาก 4) ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ 5) คุณลักษณะพื้นฐานจิตวิทยาจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ผู้วิจัยได้พยายามพัฒนาตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงจนได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูฉบับสมบูรณ์ มีองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม คือ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งได้ศึกษาความเป็นมาของการผลิตครูในอดีตจนถึงปัจจุบันรวมถึงแนวทางการผลิตครูในอนาคตทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้ 2) หลักการของหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูใน 5 ด้าน ได้แก่ (1) ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู (2) ความรักเมตตาต่อศิษย์และเพื่อนมนุษย์ (3) ความรับผิดชอบและเสียสละต่อหน้าที่ (4) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และ (5) การอยู่ร่วมกันด้วยความสุข เน้นการมีส่วนร่วม โดยผู้เข้ารับการอบรมเน้นการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ได้ฝึกประสบการณ์ตรงและฝึกปฏิบัติจริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู และเพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักรู้หน้าที่ต่อตนเองและต่อผู้อื่น การมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง 4) หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยการฝึกอบรมเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ (1) แรงจูงใจสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู (2) ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก (3) ครุต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู (4) ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ (5) การพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา รวม 18 ชั่วโมง 5) กระบวนการฝึกอบรมเป็นการฝึกอบรมแบบเน้นการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูเป็นหลักไม่เน้นเนื้อหา

ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน มากำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้พยายามพัฒนาตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงหลักสูตร จนได้โครงสร้างหลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วเห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตร โดยรวมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า โครงสร้างหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องและเป็นหลักสูตรที่สามารถนำมาใช้ในการฝึกอบรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับขุศรัศูรธรรม (2552) มีแนวคิดว่าการประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมความเป็นไปได้ในการนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่จะมีการใช้หลักสูตรจริงๆ ซึ่งการกระทำโดยไปนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบหลักสูตรเบื้องต้นประกอบคร่าวๆ ชัดเจนหรือไม่ และมีส่วนประกอบที่มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับสุขุม คำแหง (2553) มีแนวคิดว่าการประเมินผลหลักสูตรเพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ จะปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง จะดำเนินไปในช่วงการพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่าองค์ประกอบหลักสูตรของหลักสูตรที่สร้างขึ้นประกอบด้วย เช่น สภาพปัญหา และความจำเป็นหลักการและเหตุผล เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดผลประเมินผล แผนการฝึกอบรม พร้อมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมได้แก่ คู่มือสำหรับวิทยากร คู่มือผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผลการตรวจสอบหลักสูตร ค่าครองชีพของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ สามารถนำไปทดลองใช้หรือในขณะที่ใช้หลักสูตร มีปัญหาอุปสรรคอะไรที่จะเป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้น

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ก่อนการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกอบรมไปศึกษานำร่องกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 16 คน เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตร จากนั้นจึงเสนอขออนุมัติโครงการฝึกอบรม และดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรทำ

ให้ผลการดำเนินโครงการฝึกอบรมประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมแต่ละด้านสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 ด้านปฏิกิริยา ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ คุณภาพด้านการฝึกอบรมในภาพรวมของวันที่สองและวันที่สามของการฝึกอบรม และคุณภาพด้านการฝึกอบรมในภาพรวมของวันที่หนึ่งของการฝึกอบรม ซึ่งเป็นผลจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับหลักสูตรและเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และได้ศึกษานำร่องเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคก่อนการเข้าฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบกิจกรรมฝึกอบรมที่หลากหลายเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เช่น กระบวนการกลุ่ม การระดมสมอง การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา การฝึกปฏิบัติ ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อหลักสูตร ที่ได้รับการอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยทำการศึกษาระบวนการฝึกอบรมซึ่งเป็นขั้นตอนการปฏิบัติที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ ทักษะหรือความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมไปถึงการกำหนดเทคนิคหรือกิจกรรมในการฝึกอบรมถือว่าเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็น ซึ่งมีกระบวนการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ได้แก่ 1) แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพ 2) การมีตัวแบบจิตวิญญาณ 3) มีประสบการณ์ในการได้เผชิญและพบเห็นสภาพชีวิตที่ยากลำบาก 4) ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และ 5) คุณลักษณะพื้นฐานจิตวิทยา และสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ แก้วจินดา (2556) มีแนวคิดว่า รูปแบบพัฒนาความรู้ให้ผู้เข้ารับการอบรมที่หลากหลาย การเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อน แฝงความสนุกสนานจากกิจกรรมเกม การใช้กิจกรรมสะท้อนแง่คิดในหลายๆ ด้าน การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน แต่มีบางกิจกรรมที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ทำให้ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นการตามปฏิกิริยาผู้เข้ารับการฝึกอบรมจึงมีปฏิกิริยาตอบสนองดีเรื่อยๆ ทำให้การดำเนินการฝึกอบรมเป็นไปได้อย่างเหมาะสมในทุกๆ ด้านในภาพรวม

2.2 ด้านการเรียนรู้ จากผลการเทียบคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจาก การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมอบรมในด้านพุทธิพิสัยว่า หลังจากเข้าร่วมอบรมแล้วมีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ มากน้อยเพียงใด มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การฝึกอบรมของผู้เข้าร่วมอบรมโดยใช้แบบทดสอบความรู้และเกี่ยวกับการเสริมสร้างจิตวิญญาณครู และใบงานประจำหน่วยการเรียนรู้เป็นเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชญา โคทวิ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู โดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ พบว่า ในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยจิตตปัญญาศึกษา ส่วนด้านกระบวนการที่จะนำมาใช้พัฒนาผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.01 และผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของสัจจิวรรณ ทรพรพสุ (2560) พบว่า วิธีการศึกษาจิตวิญญาณความเป็นครูและแนวทางการพัฒนา วิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดกลยุทธ์ และประเมินกลยุทธ์ รวมทั้งวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูควรปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นครูอันดับแรก เน้นการสร้างความรู้ผ่านการปฏิบัติที่สอดคล้องกับทักษะศตวรรษที่ 21 และความเป็นครูวิชาชีพที่มีพลวัตเท่าทันการเปลี่ยนแปลงศาสตร์ติดตามความก้าวหน้าวิชาชีพครูโดยมีกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2554) มีแนวคิดว่า โครงสร้างอันเป็นแก่นสาระของประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) ช่วงการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคือ ระยะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางจิตและพฤติกรรมจากการทำงานในอาชีพครูไปสู่สภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู พบว่า ส่วนเสริมสร้างการพัฒนาสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีอยู่ 5 ประเด็น ได้แก่ การมีตัวแบบจิตวิญญาณ แรงจูงใจในการเข้าสู่อาชีพครู มีประสบการณ์ในการเผชิญและพบเห็นสภาพชีวิตที่ลำบาก ความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ และคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา 2) การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคือ การเกิดสภาวะทางจิตและพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูขึ้นภายในตัวบุคคล พบว่า การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ประกอบด้วย การที่บุคคลมีความตระหนักรู้ในความเป็นครู การปฏิบัติตนบนวิถีความเป็นครู การมีเป้าหมายการทำงานเพื่อเด็ก และการปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักและเมตตา และ 3) ช่วงการคงอยู่ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู คือ ระยะที่สภาวะทางจิต และพฤติกรรมของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูคงอยู่ในตัวบุคคล

2.3 ด้านพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากประเมินพฤติกรรมการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาตามความเห็นของครูพี่เลี้ยง เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรม มีการส่งเสริมในเรื่องของการสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยมีครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ประเมินพฤติกรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสัจจิวรรณ ทรพรพสุ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า นักศึกษามีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก นักศึกษาที่ผ่านการเข้ารับการฝึกอบรม มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นในการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สถานศึกษา ซึ่งการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการสอนโดยครูพี่เลี้ยง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2554) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของการเป็นครูด้วยจิตวิญญาณครู ได้แก่ ต้องมีศรัทธาในวิชาชีพครู มีความอดทนและรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีความรักเมตตาและปรารถนาดีต่อศิษย์และยังสอดคล้องกับบัญญัติธรรม หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของจิตวิญญาณความเป็นครู จะต้องประกอบด้วย ความรับผิดชอบในหน้าที่ ความรักในอาชีพครู ความเสียสละตน ความอดทน ความยุติธรรมและการเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการ เทคนิคในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูด้วยจิตปัญญาศึกษา พบว่า วิธีการ และเทคนิคในการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู

เป็นครูด้วยจิตปัญญาศึกษา ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ส่วนด้านกระบวนการที่จะพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การทำสมาธิ สุนทรียสนทนา การฟังอย่างลึกซึ้ง การนั่งสมาธิอย่างไคร่ครวญ และการสะท้อนการเรียนรู้

2.4 ด้านผลลัพธ์ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพันธภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับ การอบรมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจาก นักศึกษาส่วนใหญ่ นำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติการสอนสถานศึกษาในชั้นปีที่ 5 ทำให้ผลลัพธ์ จากการสัมพันธภาพของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการสัมพันธภาพจากอาจารย์นิเทศ ผลการศึกษาความคิดเห็นของ อาจารย์นิเทศที่นักศึกษาไปฝึกสอนต่อผลการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู มีความคิดเห็นว่าการ เสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในพฤติกรรมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยภาพรวม การประเมินผลลัพธ์ที่ เกิดขึ้นต่อองค์การในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลใช้แบบสัมพันธภาพอาจารย์นิเทศเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองไปสู่การ เป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูในการปฏิบัติการสอนของนักศึกษา ที่มีลักษณะเป็นคำถามและคำตอบ และ การให้น้ำหนักคะแนน นักศึกษาวิชาชีพครูเป็นผู้มีคุณลักษณะจิตวิญญาณความเป็นครูสอดคล้องทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู 2) มีความรักเมตตาต่อศิษย์และเพื่อนมนุษย์ 3) มีความรับผิดชอบ และเสียสละต่อหน้าที่ 4) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 5) การอยู่ร่วมกันด้วยความสุข ผลการ ประเมินที่เกิดขึ้นต่อองค์การซึ่งสอดคล้องกับ Plamer C. (2003) มีแนวคิดที่ว่า จิตวิญญาณครู หมายถึง การไม่ล้มเหลวช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่เรียน เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้รู้จัก ค้นพบตนเอง เขาเชื่อว่าสามารถเปลี่ยนหรือพัฒนาจิตวิญญาณได้ ดังนั้น พบว่า ผลที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิด ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน สามารถสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันและมีพลังกับเพื่อนร่วมงาน และ สอดคล้องกับนรินทร์ สังข์รักษา (2554) มีแนวคิดว่าการสังเคราะห์ความรู้ทางด้านการพัฒนาจิตวิญญาณจาก เรื่องเล่าความสำเร็จของครูและนักเรียนในระบบการศึกษา การพัฒนาหน่ออ่อนทางการศึกษา สร้างจิตปัญญา ในการเรียนรู้สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ วิธีในการพัฒนาตนเอง มีตัวตนของความเป็นครูที่บ่มเพาะลูกศิษย์ ด้วยหัวใจ มีการทบทวนตนเองเพื่อการเรียนรู้ หลักในการพัฒนาเด็ก ประกอบด้วย การเป็นครูของลูก การเป็นครูของลูกศิษย์ การเป็นครูของชุมชน การรู้เท่าทันตนเอง กล้าเปลี่ยนแปลง การสร้างศรัทธาและความ ไว้วางใจ การรู้ในคุณค่า การสร้างแรงบันดาลใจ/กำลังใจ ความมุ่งมั่นเอาจริงเอาจัง ความภูมิใจในตนเอง การเป็นแบบอย่างที่ดี การเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ การเสียสละเพื่อส่วนรวม การเป็นตัวแทนทางสุขภาพ ความศรัทธา ความเสียสละ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบได้แก่ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) หน่วยการฝึกอบรม 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผล ส่วนเนื้อหาฝึกอบรม จำนวนหน่วยการฝึกอบรม 5 หน่วยกิจกรรมการฝึกอบรม ดังนี้ หน่วยที่ 1 แรงจูงใจสู่การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณ ความเป็นครู 1) ครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู หน่วยที่ 2 ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไข ยาก 2) การเผชิญความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก หน่วยที่ 3 ครูต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู 3) การปฏิบัติงานของครูต้นแบบของโรงเรียนในชนบท 4) การปฏิบัติงานของครูต้นแบบของโรงเรียนในเมือง หน่วยที่ 4 ความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ 5) ความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ หน่วยที่ 5 การพัฒนา

คุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยา 6) การพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อก้าวไปสู่ครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย มีอธิบายดังนี้

องค์ความรู้ด้านคุณค่าและข้อจำกัดในการวิจัยในการออกแบบการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอการวิจัยคุณลักษณะของตัวแปรที่ศึกษาทำให้การดำเนินการวิจัยมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนของการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูที่พัฒนาขึ้น การทดลองมีการลงพื้นที่จริงในสถานศึกษา การได้เข้าไปศึกษาบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการลงพื้นที่เพื่อทดลองใช้เครื่องมือ โดยเฉพาะการทดลองใช้ที่เป็นหน่วยการศึกษาระดับโรงเรียน ซึ่งมีโรงเรียนร่วมกิจกรรมที่กระจายตามโรงเรียนหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และด้วยข้อจำกัดเรื่องเวลาและความเป็นไปได้ในการขอความร่วมมือโรงเรียน ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้รับโอกาสจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีให้นักศึกษามีการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ไปฝึกปฏิบัติการในชั้นปีที่ 5

ที่กำลังจะจบและไปประกอบอาชีพครูต่อไปจึงเป็นโอกาสในการเผยแพร่ ตามเอกสารประกอบหลักสูตร ตามการฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งผลการจัดกิจกรรมนักศึกษาได้ให้ความสนใจในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีโดยเฉพาะหน่วยที่ 2 ประสบการณ์ความยากลำบากและปัญหาที่แก้ไขยาก และหน่วยที่ 3 ครุต้นแบบผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่ครู สอดคล้องกับเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันประสบการณ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาพร้อมกันทั้งโรงเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนเวลาในการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้นักศึกษาได้รับรู้ปัญหาในการปฏิบัติการสอน และสามารถนำปัญหาที่พบมาสะท้อนวิเคราะห์ปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละสถาบัน

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไม่สามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้อย่างเต็มที่ ปัญหาที่พบ ขณะปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มมีนักศึกษาบางคนในกลุ่มไม่ครบทำให้การเรียนรู้บางหน่วยกิจกรรมติดตามความรู้ความเข้าใจและการทำงานร่วมกับเพื่อนไม่ทันบางกิจกรรมจึงนำความรู้และประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรม เช่น การนำความรู้จากกิจกรรมสู่ห้องเรียน การเล่าประสบการณ์ให้เพื่อนฟัง ในช่วงฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และการปรับตัวในการปฏิบัติการในสถานศึกษาจริงได้ตามบริบทที่ไปฝึกสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาเปรียบเทียบระดับปัญหาการฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในหลักสูตรครู 5 ปีกับหลักสูตรครู 4 ปี เพื่อนำผลมาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูกับสมรรถนะของนักศึกษาวิชาชีพครู

2.2 ศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนากิจกรรมที่พัฒนาในการเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูในยุคปัจจุบัน

2.3 ศึกษาแผนการจัดอบรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะของครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูทุกชั้นปี

เอกสารอ้างอิง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. (2559). **คู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู**. กาญจนบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ชัยวัฒน์ วารี. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความสามารถการใช้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- ชูศรี สุวรรณ. (2552). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการดำเนินชีวิต
แบบเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนบน. ดุษฎีนิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ณัฐกรณ์ หลาวทอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ. (2553). การพัฒนาแบบวัดจิตวิญญาณความเป็นครู.
วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 23(1). 25
- ธรรมนันท์กา แจ่มสว่าง. (2554). ประสบการณ์ของการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู : การศึกษาเชิง
ปรากฏการณ์วิทยา. ดุษฎีนิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2554). การสังเคราะห์ความรู้ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ จากเรื่องเล่าความสำเร็จของครู
และนักเรียนในระบบการศึกษา: การพัฒนาหน่ออ่อนทางการศึกษา สร้างจิตปัญญาในการเรียนรู้สู่
ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 2(2). 21-30.
- พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตตชีโว). (2553). ศาสตร์และศิลป์แห่งความเป็นครู. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556. เล่ม 130 ตอนพิเศษ
130 ง. วันที่ 4 ต.ค. 2556.
- วลัณิกา ฉลากบาง. (2559). จิตวิญญาณความเป็นครู: คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ. วารสารวิทยาลัย
นครพนม. 6(2). 123-128.
- วิไลลักษณ์ จินดา. (2556). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สจิวรรณ ทรรพสุ. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครูเพื่อส่งเสริมความเป็นครูวิชาชีพของ
นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วารสารราชพฤกษ์. 15(1). 1-10.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). ปัญจมรัชและฉัฐราชกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
พริกหวาน กราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูในประเทศไทย.
กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุขุม คำแหง. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 กรณีศึกษาโรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง. วารสารการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา. 6(1). 62-73.
- สุพิชญา โคทวี. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมจิตวิญญาณความเป็นครู โดยใช้
แนวคิดจิตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษา
ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Plamer, C. (2003). The physical and economic accounts for UK fisheries. Report prepared
For the UK Office for National Statistics (ONS). From
[www.nationalstatistics.gov.uk/download/theme_environment/UKfisheries_accoun
ts.pdf](http://www.nationalstatistics.gov.uk/download/theme_environment/UKfisheries_accounts.pdf). Retrieved August 1, 2020.
- Taba, H. (1962). Curriculum development: Theory and practice. New York: Harcourt, Brace.